

5 SOUHRN ZJIŠTĚNÍ

Již z předchozích zjištění víme, že v České republice existují regionální rozdíly v průměrném socioekonomickém statusu žáků (SES), které souvisí s rozdílným výsledným skóre z různých oblastí testování v mezinárodních šetřeních (čtenářská, přírodovědná, matematická gramotnost) i národních zjišťováních. Socioekonomické charakteristiky představují výrazný faktor ovlivňující výsledky žáků a stojí za podstatnými rozdíly mezi školami. Liberecký kraj se z pohledu průměrného socioekonomického statusu žáků, vypočítaného na základě datových souborů z mezinárodních šetření PISA 2015, TIMSS 2015 a PIRLS 2016, řadí mezi kraje s **nižším SES**.

Socioekonomické rozdíly krajů souvisí také s tzv. sociálním kapitálem, který podle mnoha vědeckých studií ovlivňuje nejen ekonomický rozvoj, ale i výsledky žáků v testování. Vysoký sociální kapitál dané společnosti se vyznačuje například vyšší mírou občanského zapojování do veřejných záležitostí, častějším členstvím ve spolkových organizacích nebo jiných sdruženích či větší mezilidskou důvěrou. Liberecký kraj má **podprůměrný sociální kapitál**, nicméně v rámci jednotlivých okresů kraje se hodnoty liší.

Z tohoto pohledu patří mezi problematické oblasti kraje Frýdlantský výběžek, Českolipsko a některé oblasti Jablonecka a Semilská, kde mj. přetrvává vliv dřívějšího útlumu některých tradičních průmyslových odvětví (např. textilní průmysl, těžba uranu) a zemědělské výroby.

Podíváme-li se na testové výsledky z mezinárodních šetření, Liberecký kraj dosahuje ve srovnání s ostatními kraji **průměrných výsledků**. Na dosahované výsledky lze nahlížet také z hlediska tzv. druhé gramotnostní úrovně, která je považována za hraniční pro úspěch v dalším vzdělávání. Pod tuto úroveň spadají žáci, kteří nezvládají základní dovednosti v matematice a čtení. To má následně obrovský vliv na výskyt negativních jevů, jako je např. podíl exekucí pramenících z nízké finanční gramotnosti, která je se základními dovednostmi úzce provázána. Nízká čtenářská gramotnost může mít za následek neschopnost absolventů vyhledávat a analyzovat informace nejen z knih, ale také z médií, sníženou orientaci v současném dění a špatné vyhodnocování a využívání získaných informací v osobním, občanském i pracovním životě. Vysoký podíl absolventů základních škol, kteří nezvládli ani druhou gramotnostní úroveň, má dopad na budoucí socioekonomický rozvoj kraje. V době ekonomické krize se lidé s nižším vzděláním o sebe nedokážou tak dobře postarat, což může mít za následek nárůst počtu žadatelů o sociální podporu.

Procentuální zastoupení žáků, kteří se nacházejí pod druhou gramotnostní úrovní, se výrazně nelyhuje od republikového průměru. Obdobnou situaci pozorujeme také v případě zastoupení žáků v nejvyšší gramotnostní úrovni.

V národním testování, které realizuje Česká školní inspekce, dosáhl Liberecký kraj **podprůměrných výsledků** v testech z **matematiky** i **českého jazyka**, které byly určeny pro žáky 9. ročníků základních škol a víceletých gymnázií. V testu z **anglického jazyka** se výsledky přibližují **republikovému průměru**.

V případě národního šetření byli žáci rozděleni do tří skupin podle výsledků, kterých v testech dosáhli. První skupina zahrnovala výsledek v intervalu do 20 % (slabý výsledek), druhá v rozmezí od 20 % do 80 %, do třetí skupiny spadali žáci, kteří v příslušném testování dosáhli nad 80 % (výborný výsledek). V mezikrajském srovnání je zastoupení žáků dosahujících výborné úrovně v Libereckém kraji lehce podprůměrné. V případě matematiky dosáhlo výborného výsledku 7 % žáků, v českém jazyce 20 % žáků a v anglickém jazyce to bylo 43 % žáků.

Jako očekávaná úroveň byla pro účely zmíněného testování stanovena 60% bodová hranice. V Libereckém kraji se v daném testování nacházela 3 % škol, ve kterých ani jeden žák v testovaném předmětu matematika nedosáhl očekávaného testového skóre, tedy nepřekročil hranici 60 %. V případě testování z českého jazyka se v Libereckém kraji nevyskytovala ani jedna taková škola. Ač se při srovnání s celorepublikovým průměrem jedná o příznivý výsledek, v kontextu celé vzdělávací soustavy je žádoucí, aby zastoupení takovýchto škol bylo co nejnižší.

Určitý vliv na uvedené výsledky vzdělávání může mít i rostoucí podíl žáků s odlišným mateřským jazykem, kteří přicházejí do regionu se svými rodiči (nedostatek pracovních sil v nově vznikajících výrobních kapacitách). Kraj by se měl zaměřit na cílenou a efektivní metodickou pomoc školám v oblasti vzdělávání žáků s nízkou počáteční znalostí vyučovacího jazyka.